

teda kam s loptou hráč ide, komu ju prihráva *prihráva, zahral, odcentroval, vrazil, zobraľ* atď

Skladba športových komentárov je ovplyvnená i mnohými mimojazykovými faktormi. Postavenie jednotlivých častí vety závisí vo veľkej miere od subjektívneho cítenia komentátora, sú teda také dôležité, ako to cíti sám komentátor v priebehu zápasu

Tendencia skracovať text je výsledkom toho, že komentátor sa usiluje vynechať z textu slová alebo informácie, ktoré sú v danom kontexte redundantné. Eliptické konštrukcie majú v televíznych komentároch zmysel, nespôsobujú komunikačné šumy, deformácie, čiže prekážky v komunikácii. Eliptické výpovede vďaka spolupôsobeniu jazykového a vizuálneho kódu nestrácajú komunikačnú ani štylistickú hodnotu

Najdôležitejšou informáciou, ktorú sprostredkúva komentátor divákovi, je pohyb hráčov a lopty na hracej ploche. Popri plných formách, úplných vetách sa v komentároch vyskytujú i neúplné formy, vety skrátene rôznym spôsobom. Je to napr. elipsa spony *x pri lopte*, kde *x* je meno označujúce aktuálneho držiteľa lopty a zároveň hráča, ktorý vykonáva určitú futbalovú činnosť. Niekedy chýba aj podmet, aj prísudok, vetu zastupujú príslovkové určenia *pekne, výborne, zle* atď. Príslovky v pozícii príslovkového určenia sprostredkujú vlastnosti dejov pomenovaných slovesami, ktoré neboli vyjadrené

Výraznou črtou televíznych športových komentárov sú konštrukcie, ktoré vznikajú ako pokračovanie predchádzajúcich viet, rozvíjajú jednotlivé časti týchto viet. Dopĺňajú obsah a často sú v nich zahrnuté i hodnotiace prvky. *Stúpala podáva Maixnerovi Nepresne a príliš krátko*. Hodnotenie akcie prichádza neskôr, čo vyplýva z lineárneho uloženia jednotlivých viet. Mnohé z týchto neúplných vetných štruktúr môžu existovať len vďaka prítomnosti úplných vetných štruktúr v texte. Vďaka tejto skutočnosti a prítomnosti mimojazykových faktorov nie sú formálne neúplné konštrukcie sémanticky neúplne

Výrazným charakteristickým prvkom televíznych športových komentárov je mlčanie komentátora. Komentátor sleduje a zároveň komentuje udalosti na ihrisku, ale nie každá situácia je rovnako dôležitá a práve televízia umožňuje v tých menej dôležitých situáciách mlčať. Komentátorovo mlčanie má tiež informačnú funkciu, mlčí vtedy, keď situácia nevyžaduje slovný komentár. Komentátor teda nekomentuje nepodstatné časti hry, niekedy využíva čas takto vhodný na mlčanie tým, že komentuje dianie na striedačke, v hľadisku alebo dáva divákovi informácie, ktoré bezprostredne nesúvisia s pohybom hráčov na trávniku. Mlčanie býva niekedy aj vyjadrením emócií komentátora

Zo skúmaného materiálu nám vychodí, že v repertoári športových komentátorov sú na popredných miestach krátke jednoduché vety, často neú-

plné vetné konštrukcie, pretože najviac zodpovedajú rýchlemu priebehu deja na ihrisku, rýchlemu striedaniu herných situácií. Vety musia mať čo najredukovanejšiu podobu. Používanie dlhých vetných konštrukcií, napr. podradovacích súvetí by vlastne neumožňovalo plynulý výkon práce komentátora. Ved i kratšie vetné konštrukcie musí komentátor občas prerušiť, pretože to vyžaduje náhla zmena situácie na hracej ploche

Výkon športového komentátora — hoc, je svojím spôsobom jedinečný, pretože priebeh hry je neopakovateľný — je silne skonvencionalizovaný, zoschematizovaný, vystavaný z určitých stálych opakujúcich sa štruktúrnych prvkov. Futbalový zápas vyžaduje na jednej strane emocionálny a improvizovaný charakter výpovede a podnecuje komentátora k tvorivosti, na druhej strane však pravidlá hry, typické štandardné herné situácie a v neposlednom rade i rutina komentátora pôsobia v smere skonvencionalizovania prejavu. Takže práca športového komentátora je poznačená kolísaním medzi dvoma pólmi, medzi tvorivosťou, úsilím o originalitu a schematickosťou, konvencionalizáciou. Tieto dva póly sú navzájom úzko späté, pretože zaužívané schémy sa komentátori pokúšajú odstraňovať originalnosťou, tvorivým oživovaním schém, ale tieto originálne výtvory, okazionalne slovné spojenia sa postupne stávajú určitým klišé, častým používaním sa dostávajú do polohy schémy

Aj výber lexikálnych prostriedkov je v športových komentároch ovplyvnený protikladom tvorivosti — konvencia. Komentátori sa usilujú oživiť svoj prejav obraznými spojeniami, aktualizovanou frazeológiou, výrazmi zo sféry športového slangu. K termínom tvoria rady neterminologických náprotivkov. Toto tvorenie je opreté o predpoklad, že športová verejnosť pozná aspoň základnú športovú (v našom prípade futbalovú) terminológiu. Tendencia utvárať synonymné neterminologické náprotivky k oficiálnym športovým termínom zasahuje, ako konštatuje I. Masár (1982), športovú lexiku totálne. Oprávnenosť tejto konštatácie dokumentujú mnohé synonymné dvojice typu netermín — športový termín aj celé synonymné neterminologické zoskupenia stojace proti oficiálnemu športovému termínu. Napríklad *pokutová značka* — *značka pokutového kopu, biela značka, biely bod, biele vápno, nariaďiť pokutový kop* — *odpísať, zapísať penaltu, jedenástku* a pod. Toto úsilie smeruje k tomu, aby sa komentátor svojím prejavom čo najviac priblížil k adresátovi, k fanúšikovi športového podujatia. Do istej miery súvisí i s citovým zainteresovaním komentátora a prezrádza nám mieru fanúšikovstva u samotného komentátora. Tu platí priama úmera: čím väčšia citová zainteresovanosť, tým viac expresívnych lexikálnych prostriedkov, tým väčšia tvorivá invencia. Tvorivosť je samozrejme i dôkazom toho, že komentátor si je vedomý, akú veľkú zodpovednosť nesie ako profesionálny používateľ jazyka voči bežnému používateľovi jazyka, pre ktorého je určitým vzorom hodným